

Сураи Қамар

54-ум сураи Қуръон буда, он дар Макка нозил шуда, аз 55 оят иборат аст.

Ин сура чун дигар сураҳои дар Макка нозилшуда ба тарбияи ақидаи исломӣ нигаронида шудааст. Дар ибтидои сура яке аз муъҷизаҳои машҳури Расули акрам (с) ду ним гаштани Моҳ зикр мегардад. Дар давоми сура қиссаҳои қавмҳои саркаш, ки дар замонҳои гуногун ба китобҳо ва пайғамбарони Худо бовар намекарданд, носозкорӣ намуда, бо пайғамбарон душманӣ меварзиданд ва оқибат гирифтори даҳшат шуда ҳалок гаштанд, нақл мегардад. Ин қиссаҳо барои ҳушдор ва ибрати бандагон аст, ки аз амри Парвардигори худ саркашӣ накунанд, аз Расули барҳаққи Ў таъоло (с) пайравӣ намоянд ва ҳангоми зинда будан барои рӯзи охират омодагӣ бигиранд, то дар рӯзи қиёмат шармсор ва хору зор нагарданд.

Тибқи услуби қуръонӣ хатми сура оқибати кори инсонҳои гунаҳкори бадбахт ва инсонҳои муъминин парҳезгор бозгӯ месозад. Аз баёни ояти мутааллиқ ба гунаҳкорону муҷримон оҳанги тарсу бим додан эҳсос мешавад, ки анҷомаш азоб ва ҳалоки доимист. Оятҳои вобаста ба парҳезгорон аз саодатмандӣ ва комёб гаштан ба неъматҳои беназири Аллоҳ таъоло, ҳамчунин аз наҷот хушҳабар медиҳанд.

Ин буд назари кӯтоҳе ба мундариҷаи сураи «Қамар».

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллāҳи-р-Раҳмāни-р-Раҳīm

Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону бениҳоят бораҳм аст.

أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾

Иқтарабати-с-сāъату ваншаққа-л-қамар.1.

1. Қиёмат наздик шуд ва Моҳ (ду) пора шуд.

Дар Қуръони карим қиёмат бо номҳои гуногун зикр гардидааст. Дар ҳамин сура қиёмат бо номи «Соат» ифода ёфтааст. Аммо вақти вуқӯи қиёматро ҳеҷ кас, ҳатто пайғамбарони

Аллоҳ ва фариштагони муқарраб ҳам намедонанд. Он танҳо ва танҳо маълуми Аллоҳ таъолост, ки Ӯ бар ҳама чиз доност. Дар таърихи инсоният чанд дафъа афроде пайдо гаштанд, ки ба охир расидани дунёро пешгӯӣ кардаанд, аммо хестанд, ки хобанд. Албатта, ҳар чизе, ки омаданист, онро наздик бояд шуморид. Вазифаи мо бандагон ин аст, ки ба рӯзи қиёмат ва воқеъ гаштани он бидуни кадом як гумону шакку шубҳа имон биёрему боварӣ дошта бошем, на ин ки сари кай рух додани он майна хароб кунему вақти худро беҳуда сарф намоем. Модоме ки пайғамбарони Худо дар таъини он рӯзи сарнавиштсоз очиз мондаанд, мо худ кистем, ки кори онҳо карда натавонистаро анҷом бидиҳем. Бори дигар таъкидан бигӯям, ки тибқи фармудаи Қуръону аҳодиси расули Аллоҳ ба донишани соати аниқӣ рӯзи растохез бандагон масъул нестанд. Беҳтар он аст, ки барои он рӯз омодагӣ бигирем, то назди Парвардигори худ рӯсиёҳ набошем.

Акнун биёем сари ду тақсим гардидани Маҳтоб, ки ин амр назди Ӯ таъоло ҳеҷ мушкилӣ надорад.

Бино ба ривояти Имом Бухорӣ (раҳимаҳуллоҳ) мушрикони Макка бо мақсади эътимоду боварӣ намудан ба ҳақиқат будани пайғамбарии ҳазрати Расули акрам (с) аз Ӯ (с) чунин як муъҷизаи бузургро талаб намуданд. Он ҳазрат (с) ба даргоҳи Аллоҳ таъоло дуъо намуд ва дуъояш мустақоб гардид. Маҳтоб чунон аз мобайн тақсим гардид, ки аз миёнаи ду пораи он ғори Ҳиро дида мешуд.

Одати мушрикон буд, ки бо чунин талабҳо меҳостанд фиристодагони Аллоҳро мулзам бигардонанд. Вале ҳар дафъа тирашон хок меҳӯрд. Ин навбат бисёр кӯшиданд ва аз бузургони худ машварат хоста, чунин як масъалаи душворро аз хотамуланбиё (с) талаб намуданд. Бисёр умед доштанд, ки бар расули Аллоҳ (с) ғолиб меоянд, вале ҳукми Худо рафта, ки боз хору шарманда гаштанд.

Асосан агар асли маъноро гирем, дуним шудани Моҳ барои вучуди Ӯ таъоло, ё барҳақ будани Расули Ӯ (с) барои фарди соҳибақл далелу шарт нест. Зеро камшавӣ ва пуррашавии Моҳтоб, ҳаракати он аз рӯи як низоми муайян, фурӯ рафтани берун омадан ва нурафшониӣ вай як муъҷиза ва далели вучуди Парвардигор аст.

Доир ба ин ки дар замони Расулulloҳ (с) дар ҳақиқат ҳодисаи дуним гардидани Моҳтоб вучуд дошт, далели дигаре низ вучуд дорад. Дар таърихи наздик ҳангоми кофтукови ёдгориҳои қадим дар кишвари Ҳиндустон боқимондаҳои ибодатхонаеро мавриди тадқиқот қарор доданд. Таваҷҷуҳ зоҳир намуданд, ки замони бунёди ин бутхонаро муайян намоянд. Ба ин хотир рӯ ба ҳуҷҷатҳо

оварданд. Пас дар ҳуҷҷате пайдо намуданд, ки чунин сабт гардида: «Дар он шабе, ки Моҳ ду ним шуда буд, сохтмони ин бутхона оғоз ёфт».

وَإِنْ يَرَوْا ءَايَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ

Ва ий ярав айата-й юъризу ва яқулӯ сихру-м мустамирр.2.

2. Ва агар кофирон нишонаеро бинанд, рӯй мегардонанд ва мегӯянд: «Ҷоду (сеҳр)-и доимист».

Мушрикон аз пайғамбарони Аллоҳ муъҷиза талаб мекарданд ва бо чашми худ иҷрои талаби худро медиданд, вале рӯйгардон шуда мегуфтанд, ки ин ба ҷуз сеҳру ҷоду чизи дигар нест. Ҳангоми дупора гаштани Моҳтоб мушрикони Макка низ, дар баҳонаҷӯӣ аз пешиниён монданӣ надоштанд. Муъҷизаи ду қисм гардидани Моҳро ҳам муъминон ва ҳам мушрикони зиёде бо чашми худ мушоҳида намуданд. Имони муъминон аз ин ҳодиса боз ҳам қавитар гардид, вале мушрикон бошанд, дидаву доништа ҳақиқатро инкор намуданду гуфтанд: «Муҳаммад моро сеҳр кард». Вале боз ором нагирифта, ҳисси адовату душмани онҳо хуруҷ карду аз мусофирони аз роҳҳои дур омада ин масъаларо суол намуданд. Дар ҷавоб аз онҳо шуниданд, ки дар он шаб Моҳтоб ду пора гардида буд. Ба ин ҳам қонеъ нагашта, баҳонаи дигар пеш оварданд, ки сеҳри Муҳаммад бар ҳама таъсири худро гузоштааст. Аз ҷумла, яке аз мушрикони бадбахту гумроҳ Абӯҷаҳл, ки барои ба ин масъала рӯшанӣ андохтан ба суроғи сокинони дигар деҳот рафта буд, аз онҳо тасдиқи ду пора шудани Моҳро шунид, локин бадбахтона гуфт: «Сеҳри Муҳаммад ҳатто дар деҳот ҳам, таъсири худро гузоштааст».

Ин буд баёни мухтасари мазмуни аҳодиси Шайхайн: Имом Бухорӣ ва Имом Муслим.

وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَقَرٌّ

Ва каззабу ва-т-табаъӯ аҳваъаҳум. Ва куллу амри-м мустақирр. 3.

3. Ва (пайғамбарро) дурӯғ пиндоштан ва хоҳишҳои худро пайравӣ карданд ва ҳар кор қароргоҳ (ҳадаф)-е дорад.

Муъҷиза будани Қуръон дар ҳар як ояти Қуръон таҷассум гардидааст. Масалан, дар ин оят омада, ки «дурӯғ пиндоштанд». Киро, ё чиро? Хонанда худ ҷавоби ин суолҳоро ёфта метавонад. Аз ин ҷост, ки муфасссирон ба ин оят ҳар хел шарҳ додаанд. Аз ҷумла, гуфтаанд, ки мушрикон Расулulloҳ (с) ва қудрати Аллоҳ таъолоро дар дуним гардидани Моҳтоб дурӯғ пиндошта, тобеъи ҳавову нафси худ, ки зиннатдодаи шайтон аст, гардиданд. Ҳар як амал бе ҷазо наметавонад. Зеро амрест аз тарафи Аллоҳ таъоло, ки ҳар амал, агар хайр бошад, чун мукофот дар Ҷаннат, агар шар (бад) бошад, чун ҷазо дар Дӯзах ба соҳибаш бармегардад. Монанди ҳамин мушрикон ҳам, гирифтори подоши амалҳои хабиси худ хоҳанд шуд. Чун азоби арзанда ва сазовори илоҳӣ барояшон биояд, ҳеҷ чиз монеъа шуда наметавонад.

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ﴿٤﴾

Ва лақад ҷаъҳум-м мина-л-амбъаи ма фӯҳи муздаҷар. 4.

4. Ва ба таҳқиқ, ба онҳо аз хабарҳои пешиниён, он чӣ дар он зачру (дарси ибрат) аст, омада аст,

Дар Қуръони маҷид барои инсонии пандшунав бо мақсади дарки ҳақиқат ва пеш гирифтани роҳи дуруст дар чандин сура зикри умматҳои гузашта омадааст. Мурод аз такрор омадани ин қиссаҳо ин нест, ки таърихи нангини он қавмҳоро аз худ бикунем, ё сатҳи дониши худро баланд бардорем, ё завқи қиссахонии мо зиёд асту Аллоҳ барои мо қиссахонӣ мекунад. Не ҳаргиз мақсад ин нест. Мақсад ин аст, ки шояд ин қиссаҳои саросар панд воридаи ғӯши мо шавад, аз онҳо ибрат бигирем ва он хатоҳое, ки пешиниён кардаанд, мо такрор накунем, чун онҳо сангдilu саркаш набошем ва ғафлатзада нагардему мӯҷиби азоби ҳалокатбори илоҳӣ қарор нагирем. Дар ин оят ҳам, Худованд хабар медиҳад, ки ба таҳқиқ барои панд додани мардуми кофири саркаш хабари сарнавишти дардноки қавмҳои гузашта фиристода шуд.

حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ الْأُنْذُرُ ﴿٥﴾

Ҳикматум балиғатуи фа ма тугни-н-нузур. 5.

5. донишу ҳикмати тамои (Қуръон ба онҳо) омадааст. Вале, фаҳмондани (ҳушдор)-ҳо фоида намедиҳанд.

Қуръони карим ҷамиъи ҳикмату андарзҳоро бо пуррагӣ мувофиқ ба ақли инсон пешкаш намудааст. Вале афсӯс аз ин

панду андарзҳо, ки ҳама дар ниҳояти рушду камоланд, инсоне, ки имон надорад, баҳра намебардорад. Зеро қалби инсонҳоро, ки дар тақдирашон бадкорӣ аст, пардаи сиёҳи гуноҳ чунон пӯшидааст, ки огоҳкунандаҳо ҳар қадар фаҳмонанд ҳам, ба онҳо суде намебахшад. Яъне ин гурӯҳи саркаш аз ҳамаи он ҳодисаҳое, ки гузаштааст, ба андозаи кофӣ бохабаранд, вале аз он суд (фоида) намебардоранд. Ин гуна ҳодисаҳои ибратомӯз то қиёмат боқӣ хоҳанд монд.

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَى شَيْءٍ نَّكُرٍ ﴿٦﴾

Фа тавалла ъанҳум. Явма ядъу-д-дāъи илā шай-ин-н-нукур. 6.

6. Пас, аз онҳо рӯйи гардон! Дар он рӯзе, ки хонандае ба сӯи чизи нохуш (саҳнаи рӯзи ҳисоб) меҳонад.

خُشَعًا أَبْصَرُهُمْ تَخِرُّجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُّنتَشِرٌ ﴿٧﴾

Хушшаъан абсоруҳум яхруҷуна мина-л-аҷдāси ка аннаҳум чарōду-м мунташир.7.

7. Бубинӣ онҳоро: чашмҳояшон поён бошад, аз қабрҳо мебароянд, гӯё онҳо малахҳои парокандаанд.

Яъне гурӯҳи саркаши мушрикон аз саргузашти ногувори қавмҳои гузашта ибрат намегиранд, ҳатто ба муъҷизаҳои бузурги бо чашми худ дидашон мисли ду ним гаштани Моҳ бовар намеkunанд, имон намеоранд ва аз роҳи ҳақ рӯйгардон мешаванд. Пас ту ҳам эй Муҳаммад (с), аз онҳо рӯй гардон. Онҳоро то рӯзи қиёмат, ки барои онҳо ногувор аст, во гузор.

Мурод аз «меҳонад хонандае» дамида шудани сури дуввум аз тарафи Исрофил (а) дар рӯзи қиёмат аст. Дар он ғангом ҳамаи инсонҳо аз нав зинда гашта, аз қабрҳо бархезанд. Инсонҳое, ки дар дунё аз даъвати илоҳӣ рӯй гардониди, куфр варзида буданд, ғангоми аз қабрҳо баромадан ҳолати даҳшатбори рӯзи қиёматро тоқати дидан намеkunанд, чашмонашон саршор аз тарсу ҳарос, хору залил буда, фақат ба зер нигоҳ мекунад. Онҳо ончунон аз даҳшати қиёмат тарсидаанд, ки ҳуши худро гум карда, ҳайронӣ сарсонанд. Онҳо овораи худ гашта, девонавор кучо рафташонро намедонанд. Онҳо тӯдаи малахро мемонанд, ки чун бесаранҷом шаванд, бетартибу бенизом ба ҳар тараф болои ҳам бипаранд.

Наъзуз биллоҳ аз чунин рӯзи даҳшатбор. Боз онҳо ба чӣ ҳол дар он рӯз гирифтор мегарданд, аз ояти зер хоҳем донист.

مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمٌ عَسِرٌ

**Муҳтиъина ила-д-даъ. Яқулу-л-кафидуна ҳазъа явмун
ъасир.8.**

**8. Дар ҳоле ки ба сӯи он даъваткунанда бо шитоб равон бошанд.
Кофирон мегӯянд: «Ин рӯз (бисёр рӯзи) сахту душвор аст».**

Дар он рӯз ба дунболи ин даъват кофирони дар ҳарос афтода аз кардаи худ пушаймону ҳасратзада, хоҳам нахоҳам, бе муҳолифату бе таъхир сӯи даъваткунандаи илоҳӣ равон мегарданд ва ба худ мегӯянд ин рӯз аҷаб рӯзи сахту душвор будааст! Онҳо дар баҳри андеша ғӯтида, дар ғами онанд, ки ҳолашон чӣ мешуда бошад?

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ

✽ **Каззабат қаблаҳум қавму Нӯҳиин фа каззабуъ ъабданā
ва қолу маҷнуну-в ваздучир. 9.**

**9. Пеш аз онҳо қавми Нӯҳ дурӯғ пиндоишанд, пас, бандаи Моро
тақзиб карданд ва гуфтанд: «Девона аст». Ва ўро таҳдид ҳам
карда шуд.**

Қабл аз мушрикони Макка қавми дигаре, ки пайғамбари замони худро дурӯғ мешумориданд, қавми ҳазрати Нӯҳ (а) буд. Ҳазрати Нӯҳ (а) тайи чандин қарн қавмашро ба сӯи Худо даъват намуд. Он қавм даъвати ҳазрати Нӯҳ (а)-ро напазируфта, мегуфтанд, ки ў девона аст, ақлу ҳушашро чин рабудаст. Илова бар ин, ки Нӯҳи наби (а)-ро ба дурӯғӯӣ айб бастанд, девона гуфтанд, лату кӯб карданд, таҳдид намуда, ба ў гуфтанд: «Агар аз ин роҳи пешгирифтаат барнагардӣ, сангсор хоҳӣ шуд». Аммо Нӯҳ (а) даст аз таблиғ барнамедошт ва мегуфт: «Худовандо, қавми маро бубахш, ки онҳо намедонанд». Баъди таҳаммули ин қадар зулму хории қавмаш ҳазрати Нӯҳ (а) дар охир...

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَأَنْتَصِرْ

Фа даъа Раббаҳӯ анни мағлӯбун фантасир. 10.

10. Пас, Рабби худро дуъо кард, ки: «Албатта, ман мағлуб шудам, пас, (аз ин қавми бадкор) интиқом бигир».

Ҳангоме ки дар дили ҳазрати Нӯҳ (а) аз имон овардани қавм ягон зарра умед намонд, пас ӯ (а) ноилоҷ ба сӯи Парвардигори худ дуъо намуда гуфт, ки Парвардигоро, ман заъфу очиз, ночору ноилоҷ мондам. Донистам, ки садсолаҳо даъвати ман бар ин сангдилон таъсир накард. Пирӣ бар ман асар кардааст ва дигар дар муқобили гунаҳкорон истодагарӣ карда наметавонам. Дуъо мекунам барои ман аз ин қавм интиқоми Худро бигир ва дини Худро нусрат бидеҳ!

Аллоҳ таъоло дуъои Нӯҳ (а)-ро иҷобат фармуд ва он қавмро ба балое, ки дар ояти оянда зикр мешавад, сазовор донист.

فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُّهِرٍ ﴿١١﴾

Фа фатаҳнā абвāба-с-самāи би мāи-м мунҳамир. 11.

11. Пас, Мо дарҳои Осмонро ба оби бисёррезанда кушодем.

وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ﴿١٢﴾

Ва фаҷҷарна-л-арза ъуйунаи фа-л-тақа-л-мāу ъалā амрин қад қудир. 12.

12. Ва аз Замин чашмаҳоро қорӣ кардем, пас, бинобар амре, ки тақдир шуда буд, обҳо ҳама якҷо шуданд.

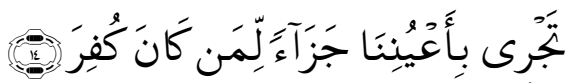
Баъди муноҷоти Нӯҳ (а) Аллоҳ таъоло дарҳои осмонро муддати 40 рӯзу шаб барои борони сел кушоду бар сари он қавми саркаш чунон об рехт, ки чунин боронро ҳеҷ кас пеш ҳам надида буд ва баъд ҳам намебинад. Дар айни замон аз тамоми гӯшаю канори Замин чашмаҳои об фавора зада, бо обҳои осмонӣ бинобар тақдире, ки дар Лавҳулмаҳфуз ҳалоки онҳо навишта шуда буд, рӯ ба рӯ омад. Ҳатто аз танӯр, ки оташдон аст, чашмаи об пайдо шуд, баҳри (океани) бузурге ба вучуд омад, дунё (рӯи Замин) барои ҳалоки он қавми саркаш то муддате зери об монд. Дар дунё ин ҳодиса чун тӯфони Нӯҳ (а) машҳур аст.

وَحَمَلْنَاهُ عَلَىٰ ذَاتِ الْأَوْحِ وَدُسِّرَ ﴿١٣﴾

Ва ҳамалнāху ъалā зāти алвāҳи-в ва дусур. 13.

13. Ва ӯ (Нӯҳ)-ро бар киштии соҳиби тахтаҳо ва мехҳо савор кардем.

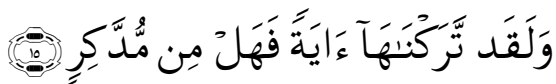
Ба амри Аллоҳ таъоло Нӯҳ (а) аз тахтаҳо бо истифодаи мехҳо пештар киштӣ сохта буданд, вақто ки тӯфон шурӯъ шуд, Нӯҳ (а) ва муъминоне, ки шумораашон зиёд набуд, ба он савор шуданд. Инчунин Нӯҳ (а) мувофиқи амри илоҳӣ аз тамоми ҳайвонот як ҷуфтӣ ҳамроҳ гирифтанд. Намунаҳои наботот низ, ба киштӣ гирифта шуд. Киштӣ ҳамаи онҳоро бо амри илоҳӣ бардошту дар об шино намуд, ҳамаи дар киштӣ нишастагиро аз тӯфони об наҷот ёфтанд ва...

Таҷриби аъюнӣ қазъа-л ли маъна кона куфир. 14.

14. Бо ҳузури (пеши) чашми Мо мерафт, то интиқоми касоне бошад, ки ӯро бовар надоштанд.

Албатта, ҳеҷ як амали содиршуда бе қазову мукофот наместонад. Он қавми саркаш, ки нисбати ҳазрати Нӯҳ (а) қадрношиносӣ карданд, яъне ба қадри ин неъмат нарасиданд, барои онҳо қазои мувофиқ муайян шуд, ҳама зери об ғарқ шуданд. Аллоҳ таъоло дар ояти мазкур мефармояд, ки Нӯҳ (а) ва ёронаш бо инояти мо таҳти ҳидояту зери назари мо болои об наҷот ёфта, то муддате шино менамуданд.

Ва лақад таракнаҳъ айатаи фа ҳал мим муддакур. 15.

15. Ва батаҳқиқ, ин (уқубат)-ро нишона гузоштем, пас оё ҳеҷ пандгирандае ҳаст?

Аллоҳ таъоло зимни ояти мазкур мефармояд, ки мо ин ҳодисаро (тӯфони Нӯҳро) ҳамчун нишонаи ибратбахши фаромӯшнашаванда барои оламиён гузоштаем. Зеро тарсдиҳандагон (пайғамбарон)-и Ман онҳоро огоҳ намуданд, онҳо ибрат нагирифтанду огоҳ нашуданд. Дар натиҷа азоби аламовари Ман бар сари онҳо нозил шуду оқибат худро ба балои марговари таърихӣ гирифтанд. Оё ҳеҷ пандгирандае ҳаст, то ибрат гирад? Баъзе аз муфасссирон мурод аз «нишона» киштии ҳазрати Нӯҳ (а)-ро донистаанд. Аз он чумла, муфасссири машҳур Қатода ривоят кардаанд, ки ин киштӣ то ҳол мавҷуд аст, ҳатто вакилони

уммати мо ҳам, онро дидаанд.

Дар замони мо аз тариқи киштиҳои кайҳонӣ боқимондаҳои киштии мазкур болои кӯҳе бо номи Оророт (Арарат), ё (Ҷудӣ) дар Қофқоз мушоҳида гаштааст.

Хулоса, аз замони нозил шудани Қуръон то имрӯз асрҳо паси сар шудаанд, чӣ қадар олимони бузург умри худро барои хондан, омӯхтан, фаҳмидан, таҳсил ва таҳқиқи он сарф намудаанд. Онҳо аз Қуръон ҳазорҳо ҳукмҳои гуногуни барои мардум лозимро баровардаанд. Ҳоло ҳам масъалаҳои гуногуни рӯзмарраи барои инсон ва ҷомеа лозима, ки бо мурури тараққиёти илм назди мардум гузошта мешавад, ба истифодаи оятҳои Қуръонӣ ҳалли худро меёбанд. То кунун инсоният ба кашфи асрори Қуръон пурра ноил нагаштааст. Зеро маъною муъҷизаҳо ва аҷоиботи Қуръон беназир ва тамомнашавандаанд.

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ

Фа кайфа кона ъазāби ва нузур. 16.

16. Пас, азобу тарсониданҳои ман чӣ гуна буд?

Мазмуни ояти мазкур қисман дар боло гузашт, локин паҳлуи дигари он ин аст, ки Аллоҳ таъоло бо як навъ саволи бесаранҷомкунанда ва тааҷҷуб мепурсад, ки дидед чӣ гуна азоби ҷонгудои ман барои онон, ки пайғамбарони маро дурӯғ меҳисобанду аз оятҳои ман панд набардоштанд, нозил шуд? Дар ҳақиқат Худованд аз камоли меҳрубонӣ онҳоро ба воситаи пайғамбарон тарсонидаву фаҳмонида буд, локин ғафлатзадагон эътибор надоданду худро ба балои марговар гирифтор намуданд. Валлоҳу аълам, мақсад ин аст, ки набояд чун пешиниён дар ғафлат шуд. Пеш аз он ки азоб биёяду ба тарсдиҳандаву огоҳкунанда рӯ ба рӯ афтанд, аввалан худро ва қавму миллату давлати худро эҳтиёт бояд намуд. Ин як ҳушдории хубест барои имрӯзиён.

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ

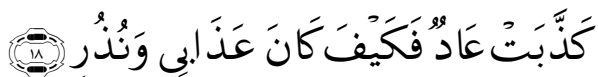
Ва лақад яссарна-л-Қур-āна ли-з-зикри фа ҳал мим муддакир. 17.

17. Ва дар ҳақиқат, барои панд гирифтан Қуръонро осон гардонидем, пас, оё ҳеч пандпазирандае ҳаст?

Аллоҳ таъоло ба бандагони Худ бисёр меҳрубон аст. Агар ӯ худ барои мо осон наменамуд, мо ба хондану ёд гирифтани Қуръон қодир намешудем. Аз ҷумла, панд гирифтани аз Қуръон осон аст. Дар он тамоми далелу санадҳо, оятҳои тарғибкунанда ва боздоранда, инчунин оятҳои ваъдаи подоши амал бо тарзи махсус ба дараҷаи ақл ва фаҳмиши инсон мувофиқ интиҳоб шудаанд. Аллоҳ таъоло сухани худро бо қасам таъкид сохта, мефармояд, ки ба Аллоҳ қасам, Мо Қуръонро барои панд гирифтани инсонҳо осон гардонидем. Оё нафари пандгирандае аз ин панду андарзҳои муътабари Қуръон ҳаст?

Бе шакку шубҳа, Қуръон сарчашмаи ҳамаи саодатҳои дунё ва охират аст. Шахси беғараз дохили маънои Қуръон шавад, албатта, аз он панди судманд мебардорад. Локин афсӯс...

Дар ҳамин ҷо баёни аҳволи қавми Нӯҳ (а) ба поён мерасад ва қиссаи қавми дигаре, ки ба ғзаби Аллоҳ таъоло гирифтор гардидааст, яъне қавми Од оғоз меёбад. Онҳо бутпараст буда, дар қумистон, шояд мавзеи имрӯзаи Яман сукунат доштанд. Аллоҳ таъоло аз худи онҳо ҳазрати Худ (а)-ро ба ҳайси расул интиҳоб намуд. Он зоти бобаракот (а) барои он қавми гумроҳгаштаро бедор кардан бо роҳҳои гуногун ба сӯи Парвардигори яккаву ягона даъват намуд, вале онҳо аз куфр барнагаштанд. Пас, Худ (а) онҳоро огоҳӣ дод, ки агар аз раъи худ барнагарданд, ба азоби пуршиддати илоҳӣ дучор хоҳанд шуд, қавм бошад, на танҳо ўро гӯш накардаанд, балки гуфтанд, ки ақлаш кам гардидааст.

Каззабат Ёъдун фа кайфа кона ъазъби ва нузур. 18.

18. Қавми Од (пайғамбаронро) дурӯғ пиндоишанд. Пас, (онҳоро) азоби Ман ва тарсониданҳои Ман чӣ гуна буд.

Аллоҳ таъоло ба кофирон ва гунаҳкорони қавми Од ишора намуда, мефармояд, ки қавми Од ҳам Худ (а)-ро, ки ба сифати пайғамбарӣ аз тарафи Аллоҳ фиристода шуда буд, дурӯғгӯ шумориданд. Яъне ҳар қадар Худ (а) барои бедор сохтани онҳо бо ҳар роҳ ба таблиғи худ меафзуд, онҳо баръакс, дар гумроҳии худ меафзуданд. Онҳо чунон дар шахватҳо ғарқ буданд, ки гӯё аз шунидани суханҳои пайғамбарашон гӯшхояшон кару чашмонашон кӯр аст. Дар охир Худованд онҳоро ба азоби дарднок гирифтор намуд. Аз ҳамин сабаб дар охири оят бо як саволи сарбаста мефармояд, ки бингаред! Азоби Ман ва тарсонандаҳои ман барои

онҳо чӣ гуна омаду онҳоро чӣ гуна ҳалок намуд. Ояти зер, иншоаллоҳ, ин ҳодисаро мушаххастар шарҳ медиҳад.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رَحْمًا صَرَصَرًا فِي يَوْمٍ نَحْسٍ مُّسْتَمِرٍّ ﴿١٩﴾

Иннā арсалнā њалайҳим рӯҳан̄ сарсаран̄ фӣ явми наҳси-м мустамирр. 19.

19. Албатта, Мо бар онҳо дар рӯзи наҳс (шум) боди тунди бағоят сахту давомнокро фиристодем,

Аллоҳ таъоло барои ҳалоки қавми Од боди «Сарсар» (бад)-ро, ки аз як тараф бисёр пуршиддат ва аз тарафи дигар басо шуму наҳс буд, фиристод. Овози он бениҳоят сахт ва ҳам бисёр хушк буд. Он боди даҳшатангез 8 рӯзу 7 шаб дар вазидан буд ва он қавми аз худрафтаре дар он рӯзҳои наҳс ҳалок намуд. Лекин он рӯзҳои наҳс ҷовидон боқӣ намонданд, балки тавре мебинем, танҳо як ҳафта бе танаффус идома доштаанду халос.

Боқиро дар ояти 7-уми сураи «Алҳаққаҳ» ва ояти 24-уми сураи «Аҳқоф» мутолеъа намоед. Ояти зер сифати ин тундбодро эзоҳ медиҳад.

تَنْزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ مُّنْقَعِرٍ ﴿٢٠﴾

Танзиъу-н-на̄са ка аннаҳум аъҷāзу нахли-м муңқаъир. 20.

20. ки мардумро (аз бех) бармеканд, гӯё ки онҳо бехҳои хурмои азбехкандашудаанд.

Қавми Од мардуми бузургҷусса ва пурқуввате буданд, аммо чун боди азоб бар онҳо вазид, онҳоро аз ҷояшон бармеканд ва мисли дарахтони хурмои кандашуда ба ҳар сӯ партоб мекард.

Дар тафсири Ҳозин омада, ки он бод лашкари Аллоҳ буд ва он қавмро аз ҷой бар ҳаво бардошта, сарозер бар Замин меандохт, ки гарданҳо шикаста ва сарҳо аз тан ҷудо мегашт. Ҷисмҳои бесар дарахтҳои хурмои бе шоҳу барги аз Замин буридашударо мемонданд.

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرٍ ﴿٢١﴾

Фа кайфа кāна њазāбӣ ва нузур. 21.

21. Пас, азобу тарсониданҳои Ман чӣ гуна буд?

Эзоҳи ин оят мисли ояти 16-ум аст. Ин суоли Офаридгор барои панд гирифтани аст, ки бубинед лашкари Аллоҳ қавми саркашро чӣ сон ба хок яксон намуд. Оё ин ҳодиса боиси панду ибрат гирифтани инсонҳои саркаш ва ғафлатзада намегардад? Шумо худ чӣ андеша доред, ки роҳи онҳоро идома медиҳед?

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿٢٢﴾

**Ва лақад яссарна-л-Қур-āна ли-з-зикри фа ҳал мим
муддакир.22.**

**22. Ва батаҳқиқ, барои панд гирифтани Қуръонро осон
гардонидем, пас, оё ҳеҷ пандпазирандае ҳаст?**

Такрори оят аз фазлу марҳамати Парвардигор аст, ки гаштаю баргашта бандашро танбеҳ дода, аз хоби ғафлат бедор месозад ва меғӯяд, ки қасам ба Аллоҳ, Мо Қуръонро барои панд гирифтани осон сохтем. Оё касе ҳаст ба он эътибор бидиҳад ва панд бигирад? Оё гӯши шунаво дар баробари ин нидои илоҳӣ ва ин хушдорҳо вуҷуд дорад, то шунаваду саодати ҳар ду дунёро муваффақ гардад?

Баён ва маломати умматони тоғии (саркаш) гузашта аз сӯйи Аллоҳ дар ояти зер идома дорад.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ﴿٢٣﴾

Каззабат Ҷамуду би-н-нузур.23.

23. Қавми Самуд тарсонандагонро дурӯғгӯй шумориданд.

Қавми Самуд ҳам, аз арабҳои қадим буда, тибқи шаҷараи авлодӣ рафта, ба ҳазрати Нӯҳ (а) мерасанд. Қабилai Самуд дар Қурро (Ҳичоз) дар водии Ҳичр сукунат доштанд. Онҳо аз роҳи ҳақ рӯ тофта, бут (санам)-ро парастии мекарданд. Аллоҳ таъоло барои раҳнамоӣ ва ҳидоят кардани онҳо ҳазрати Солеҳ (а)-ро чун пайғамбар фиристонд. Ҳазрати Солеҳ (а) ба даъвати қавмаш пардохта, онҳоро аз парастии бут манъ кард ва ба ибодати Парвардигори яккаву ягона даъват намуд, вале онҳо ба нидои наҷотбахши фиристодаи Аллоҳ ҷавоб нагуфтанд. Илова бар ин, пайғамбари Аллоҳро ба дурӯғгӯй айбдор карда, аз ӯ (а) муъҷиза талаб намуданд. Аллоҳ таъоло барои тасдиқи пайғамбарии Солеҳ (а) муъҷиза (уштур)-ро ато кард. Аз ин муъҷизаи илоҳӣ баъзе аз куффор нармдил гардида, имон ҳам

оварданд. Акнун давоми ин қиссаро оятҳои зер, иншоаллоҳ, идома медиҳанд:

فَقَالُوا أَبَشْرًا مِّنَّا وَاحِدًا نَّتَّبِعُهُ إِنَّا إِذَا لَفِيَ ضَلَلٍ وَسُعْرٍ

**Фа қолӯ а-башара-м миннā вāҳидан-н-наттабиъухӯ иннā
иза-л-лафӣ зālāли-в ва суъур.24.**

**24. Пас, гуфтанд: «Оё ба як одаме ки аз қавми худамон аст,
пайравӣ кунем? Албатта, он гоҳ мо дар ғумроҳӣ ва девонагӣ
бошем!»**

Албатта, аз дарду баҳонаи қадимаи кофирон ҳамин аст, ки агар аз байни худашон шахсеро Аллоҳ таъоло ба пайғамбарӣ интихоб намояд, онон инкор мекунанд. Кофирону бединон метавонанд, ки дар азобу кулфатҳои дунё сабр кунанд, лекин ӯ таъоло инсонро пайғамбар таъйин кунаду барои ҳидоятӣ онҳо фириштад, бесабрӣ мекунанд ва таассуб намуда, ўро дурӯғӣ, сеҳргар ва фитнагар меноманд.

Суханони аз ҳама шигифтовари кофирони саркаш ин гуна буд: «Оё мо як инсонро, ки аз байни худи мост, мисли мост, шарафу бузургӣ надорад, сарвату насаби ғавқулудда надорад ва пайравоне надорад, итоъат кунем? Мо ҷамъияти бузург ҳастем, як нафарро чӣ гуна тобеъ шавем?». Онҳо ин суҳанҳоро аз рӯи ҳасад мегуфтанд, зеро намеростанд шахси оддӣ аз байни онҳо обрӯ ва бузургӣ дошта бошад. Онҳо намеронанд, ки Аллоҳ соҳиби фазлу марҳамат аст, онро ба касе, ки хоҳад медиҳад.

Кофирон боз мегуфтанд: «Ў мехоҳад моро мағлуб сохта, тобеъи худ созад. Оё мо девона ё аҳмақем, ки тобеъи ӯ мешавем? Мо намерӯзем, ки гирифтори доми таблиғи ӯ шавем ва аз он оташе, ки ӯ меғӯяд, тарсон бошем».

Хулоса, бо ин гуна суҳанҳо расули Аллоҳро инкор мекарданд.

Аллоҳ таъоло дар ояти наватӣ яке аз суҳанҳои онҳоро меорад, ки мегуфтанд...

أَلْقَى الذِّكْرَ عَلَيْهِ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشْرٌ

**А-улқия-з-зикру ъалайҳи миъ байнинā бал ҳува каззāбун
ашир. 25.**

**25. Оё аз миёни мо бар ӯ насиҳате нозил карда шуд? Балки ӯ бисёр
дурӯғгӯю худписанд аст».**

Чун ҳазрати Солеҳ (а) ба ҳайси расули Аллоҳ худро ба қавми Самуд муаррифӣ намуд, он бадбахтон гуфтанд, ки дар миёни мо шахсоне ҳастанд, ки аз рӯи сарват ва мақом чанд маротиба аз Солеҳ болотаранд. Оё дигар касе набуд, ки Аллоҳ ўро ба вазифаи пайғамбарӣ фиристодааст? Не, ин ҳеҷ ба ҳақиқат рост намеояд. Ин Солеҳ бисёр дурӯғгӯй ва мутакаббир аст. Аз рӯи худписандӣ меғӯяд, ки Аллоҳ маро расули худ интихоб намуда, ба ман ваҳй фиристодааст. Ў лофи пайғамбарӣ мезанад. Онҳо надонистанд, ки мартаба ва мақоми инсон назди Аллоҳ таъоло аз рӯи сарват ва ҷоҳу мансаб муайян намешавад ва надонистанд, ки Ў таъоло ба касе, ки хоҳад, лутфу марҳамати Худро арзонӣ мефармояд ва ҳеҷ кас иродаи Ўро боздошта наметавонад.

Ҳамин тавр, хилофи иродаи Ў таъоло амал намуда, фиристодаи Ўро айб бастанду айби худро надиданд ва ба ин гумроҳиашон худро мавриди азоби илоҳӣ қарор доданд, ки ояти зер мефармояд.

سَيَعْلَمُونَ غَدًا مِّنَ الْكَذَّابِ الْأَشْرُ

Са яъламӯна гада-м мани-л-каззāбу-л-ашир. 26.

26. Зуд бошад, ки фардо (дар охират) хоҳанд донист, бисёр дурӯғгӯю худписанд кист.

Ҳамон замон, ки азоби илоҳӣ бар сарашон фаро расад, онҳоро дарҳаму барҳам зада, ба як мушти хок табдил кунад ва ҷазои охират доманашонро гирад, хоҳанд донист, ки Солеҳ (а) ҳақ аст ё қавми Самуд!

إِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةِ فِتْنَةً لَهُمْ فَأَرْتَقِبْهُمْ وَأَصْطَبِرْ

Иннā мурсилу-н нāқати фитната-л-лаҳум фартақибҳум ваcтабир. 27.

27. Албатта, Мо ҷиҳати озмоиши онҳо ноқа (модауштур)-ро фиристодем. Пас, (эй Солеҳ) онҳоро мунтазир бош ва сабрро пеша кун!

Кофирони саркаши қавми Самуд аз Солеҳ (а) барои исботи пайғамбариаиш мӯъҷиза талаб намуданд. Онҳо мехостанд, ки аз байни санги хоро уштуре пайдо шавад. Аллоҳ субҳонаҳу ва таъоло барои тасдиқи пайғамбарии Солеҳ (а) мӯъҷиза ато кард ва аз санги калони хоро уштуре берун овард.

Аллоҳ таъоло дар ояти мазкура мефармояд, ки мо тибқи

талаби қавми Самуд, барои озмоиши онҳо ноқа (уштур)-ро фиристодем. То маълум шавад, ки кадоме аз онҳо баъди дидани муъҷизаи ошкор тобеъи ақл шуда, ба сухани Аллоҳ ва расули Ӯ (а) бовар мекунад. Пас, ту (яъне Солеҳ (а) дар интизори поёни кори онҳо бошу сабрро пеша кун, то бубинӣ аз онҳо чӣ амал пеш меояд ва аз Мо ба онҳо чӣ гуна муносибат мешавад. Зеро мададгори ту Парвардигори туст. Маълум аст, ки қавми Самуд дар ин ҷо дар баробари озмоиши бузург қарор гирифтанд. Ояти зер мефармояд, ки Мо ба Солеҳ (а) гуфтем:

وَنَبِّئِهِمْ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شَرْبٍ مُحْتَظَرٌ

Ва наббияҳум анна-л-мāа қисматум байнаҳум куллу ширби-м муҳтазар. 28.

28. Ва онҳоро хабардор кун, ки албатта, байни онҳо об тақсим аст, ҳар яке ба ҳиссаи аз об ҳозир шавад.

Баъдан Худованд ба Солеҳ (а) фармуд, ки онҳоро хабардор кунад, ки албатта, об байни онҳо (яъне уштур ва қавм) тақсим аст. Як рӯз уштур оби диёрро менӯшад, як рӯз қавм. Баъзе бар инанд, ки он ноқа чун ба нӯшидани об ҳозир мешуд, дигар ҷонварон аз тарс мегурехтанд. Аллоҳ таъоло дар нӯшидани об навбатро муқаррар фармуда буд, ки бояд ҳар навбатдор дар навбати худ ҳозир шавад ва ҳамдигарро халал нарасонанд. Тибқи баъзе ривоёт он уштур бар ивази оби нӯшидааш ҳамон миқдор ба онҳо шир медод. Сарони қавм аз ин муъҷиза ва имон овардани баъзе аз ҳамқавмон бинобар одате, ки доштанд, дар таҳлука афтода, аз пайи куштани он кӯшиданд. Ҳол он ки Солеҳ (а) ба онҳо ҳушдор дода буд, ки мабодо ба уштур зиёне нарасад, вагарна бе восита азобе бар сарашон меояд. Аммо онҳо ба насиҳати Солеҳ (а) чандон эътибор надоданд, пас...

فَنَادَوْا صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَىٰ فَعَقَرَ

Фа нāдав соҳибаҳум фа таъāтō фа ъақар. 29.

29. Пас, рафиқи худро овоз доданд, пас, (ба модашутур) дастдарозӣ кард ва ӯро пай кард (кушт).

Қабилаи Самуд яке аз бадкортарин инсони қавми худ (Қадор ибни Салаф)-ро барои куштани уштур ташвиқ намуданд. Аз рӯи баъзе ривоят ӯ арақ нӯшида буд ва дар ҳолати мастӣ дастдарозӣ

намуда, бе ҳеҷ истиҳола уштурро ҳалок сохт. Хулоса, аз дасти он қабила уштур бимурд. Ояти баъдӣ муқаддима аст барои зикри азоби ваҳшатноки ин қавми саркаш.

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿٣٠﴾

Фа кайфа кона ѓазāби ва нузур. 30.

30. Пас, уқубати ман ва тарсониданҳои ман чӣ гуна буд?

Аллоҳ таъоло мефармояд, ки ман ба воситаи Расули Худ, Солеҳ (а), он қавро тарсонидам будам, ки агар онҳо хиёнат кунанд ва ба уштур зарар расонанд, ба сари онҳо азоби даҳшатнок меояд. Ў таъоло ба таҳдиду таъкид мефармояд, ки бим додану тарсонидани Ман чӣ шуд, ки он бадбахт ин уштурро кушт? Оё азобу уқубати Ман акнун барои ин бадбахтон саҳт бесаранҷомкунанда нашавад? Он гуна қавми хиёнаткору ноитоаткорро ба ҳок яксон накунад ба ҳалокат нарасонад?

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ ﴿٣١﴾

Иннā арсалнā ѓалайҳим сайҳата-в вāҳидатан фа кāну ка ҳашими-л-муҳтазир. 31.

31. Албатта, Мо як наъраро бар онҳо фиристодем. Пас, монанди гиёҳи дарҳамишикаста шуданд.

Барои ҳалоки ин қавми худношиносу роҳумзадаи аҳдшикан Аллоҳ субҳонаҳу ва таъоло ҳазрати Ҷабраил (а)-ро фиристод. Он фариштаи муқарраб як наъраи баланду даҳшатноке зад. Аз таъсири он наъра ба ғайр аз Солеҳ (а) ва асҳобаш дигар ҳама кофирон ҳалок шуданд ва аз ҳам пошиданд. Кофирон баъди ин бало хасу хошоки мавриди пойкӯби чорпоён қароргирифтaro мемонданд, ки ҳеҷ узви солим дар онҳо дида намешуд. Ин намуд ҳалок шудан аз ақл дур нест. Дар поёни ин саргузашти дарднок ва ибратангеzi қавми Самуд, Аллоҳ таъоло бори дигар дар ояти навбатӣ тақроран мефаҳмонад, ки...

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْءَانَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٣٢﴾

Ва лақад яссарна-л Қур-āна ли-з-зикри фа ҳал мим муддакир. 32.

32. Ва батаҳқиқ, барои панд гирифтани Қуръонро осон гардонидем. Пас, оё ҳеҷ пандгирандае ҳаст?

Аллоҳ таъоло таъкидан баён месозад, ки Мо Қуръонро барои панд гирифтани бандагон осон гардонидем, пас ҳаст касе, ки ба дostonҳои Қуръону таҳдидҳояш, ки такондиҳандаву бедоркунандаанд, эътибор бидиҳаду худро ислоҳ кунад?

Баёни маломати қавмҳои саркаши куфрварзида идома дорад. Акнун аз қавми Лут (а) ёд мешавад.

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالَّذِي

Қаззобат қавму Лутим би-н-нузур. 33.

33. (Ва инчунин) қавми Лут тарсонандагонро дурӯғ ҳисобиданд.

Қавми Лут (а) бори аввал ба чунин гуноҳе дар дунё даст заданд, ки дар таърихи инсоният рӯй надода буд. Бо ҳамин гуноҳи худ бадноми ҷаҳон ва шармандаи охират гаштанд. Ин бадбахтон бо вучуди ин, ки ба пайғамбари Аллоҳ бовар надоштанду ўро дурӯғгӯй шумориданд, боз ба амали зишти худ, яъне ливотабозӣ (гомосексуализм) машғул гардиданд. Ин қавми аз худрафта ва бо ботлоқи фиску фуҷур ғутида ба хотири ин ки дар давом додани амали бадашон ҳалалрасоне набошад, ба рондани ҳазрати Лут (а) кӯшиш ба харҷ дода буданд. Вале тақозои тақдири илоҳӣ дигар буд.

Ин қиссаи пандомӯзу ибратбахш дар дигар сураҳои қаблӣ муфасссал баён гардидааст. Инро ба назар гирифта, дигар нуқтаи муҳимро барои хонандаи мухлис баён месозем. Алоқаи чинсии мард бо мард ва зан бо зан аз сӯи тамоми шариъатҳо саҳт маҳкум шуда, амали ҳаром доништа шудааст. Ин разилтарин фаҳш буда, табиъати инсонии пок онро қабул надорад. Ин гуна фасодкориҳо дар замони мо боиси ривочи маразе аз қабилӣ «СПИД» гардидаанд, ки даво надорад ва башариятро ба ҳалокат расониданаш мумкин. Ҷазои ливотабозон назди Аллоҳ таъоло бисёр сангин аст. Касоне чунин одат дошта бошанд, мувофиқи ҳукми шаръ бояд зери девор гузошта, болои онҳо девор гардонидашавад, то барои онҳо ҷазо ва барои дигарон ибрат гардад.

Ояти зерин баёнгари ҷазои он қавми ҷиноятгар аз тарафи Аллоҳ таъолост.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا ءَالَ لُوطٍ نَّجَيْنَاهُمْ نَسْرًا

**Иннā арсалнā ъалайҳум ҳāсибан иллā āла Лутин-н-
наччайнāҳум би саҳар. 34.**

**34. Албатта, Мо бар онҳο боди сангбарандарο фиристодем,
магар аҳли хонаи Лутро дар охири шаб наҷот додем.**

Аллоҳ таъоло дар охири шаб, яъне назди дамидани субҳ иродаи ҳалоки қавми ливотабозро намуд. Ба сӯи онҳο гирдбодеро равон намуд, ки ба сари онҳο борони сангро рехт ва ҳама якбора ҳалок гаштанд. Ҳазрати Лут (а), ки бо духтаронаш тибқи амри Аллоҳ диёрашонро тарк карда буданд, наҷот ёфтанд.

Ибни Касир (Аллоҳ аз ӯ розӣ бошад) мегӯяд: «Қабраил (а) бо амри Аллоҳ таъоло он деҳқадахоро болои қаноти худ бар осмон бардошту сарозер афканд. Баъди он бороне аз лойҳοи пухташудаи сангчамонанд болои онҳο борид».

Ба тарҷумаи ояти зерин, иншоаллоҳ, эзоҳи ояти мазкур мукаммал мегардад:

نَعْمَةٌ مِّنْ عِندِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ

Ниъмата-м мин ъиндинā. Казāлика начзī маъ шакар. 35.

**35. (бо) фазлу меҳрубоние аз назди Хеш. Ҳамчуни ҳар киро (ки)
шукргузор бошад подош медиҳем.**

Аллоҳ таъоло таъкидан дар ояти мазкур мефармояд, ки наҷот додани Лут (а) ва хонадони ӯ (а) як неъмате буд аз фазлу марҳамати Мо. Ҳамчуни ҳар кӣ ҳақро қабул созад ва дар ивази неъматҳои Аллоҳ таъоло шукргузор бошад ва аз Расули ӯ таъоло (а) пайравӣ намояд, чунин шахс аз ҷазо ва машаққатҳо, чунон ки ба сари Лут (а) омад, бо ҳидояти Аллоҳ таъоло наҷот меёбад.

Хулоса, агар мулкe ё диёре хароб шудааст ва ё мешавад, аз риоя нашудани қонунҳои илоҳӣ аст. Аллоҳ донотар аст.

وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنُّذُرِ

**Ва лақад анзараҳум батшатанā фа тамāрав би-н
нузур.36.**

**36. Ва батаҳқиқ, (Лут) онҳоро аз азоби Мо тарсонда буд, пас,
ба тарсонандагон шақку муқобала карданд.**

Дар ҳақиқат Лут (а) он қавмро пештар огоҳӣ дода буд, ки агар аз ин фосиқии худ барнамегардед, ба азоби сахттарини илоҳӣ

гирифтор хоҳед шуд. Вале онҳо ба сухани Лут (а) бовар накарда, кибру ғурур варзиданд, илова бар ин меҳостанд...

وَلَقَدْ رَاَوْهُ عَنِ ضَيْفِهِ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذِرِ

**Ва лақад ровадуҳу њаи ҷайфиҳи фа тамасна аъюнаҳум
фа зуқу њазāби ва нузур. 37.**

37. Ва ба таҳқиқ, хостанд аз Лут меҳмонони ўро бигиранд, пас, чашимони онҳоро кўр кардем, пас, (ба онҳо гуфтем:) «Бичашед азобу тарсониданҳои Маро!».

Бо амри Худованд фариштагони азоб дар сурати ҷавонмардони зебо чун меҳмон ворида манзили Лут (а) шуданд. Фиристодаи Аллоҳ аз одате, ки қавмаш дошт, дар андеша шуд ва кўшид то омадани меҳмонон бар онҳо маълум нагардад. Вале ин ҳодиса пинҳон намонд. Ба ривояте завҷаи ҳазрати Лут (а) ин хабарро ба кофирон расонид. Пас, он авбошон ба хонаи ҳазрати Лут (а) омаданд. Ў дарҳоро маҳкам намуда, фоҷиронро панду насиҳати бисёре кард, то аз ин мақсади нопок ва аз расвой даст бардоранд, вале таъсир набахшид. Он беимонҳо дарро шикастанд ва хостанд ворида хонаи меҳмонон шаванд, дар ин ҳангом ҳазрати Ҷабраил (а) ба шоҳпарӣ худ онҳоро бизад дар ҳол ҳама нобино гаштанд. Онҳо чӣ кор карданашонро намедонистанд ва ба ҳар сӯе мегаштанд, ба ҳамдигар бармеҳўрданд. Ҳақ субҳонаҳу ва таъоло баъди ин ба онҳо муроҷиат карда гуфт, ки пас бичашед азоби Маро ва он тарсу бимеро, ки Расули Мо (а) ба шумо расонида буд.

وَلَقَدْ صَبَّحَهُم بُكْرَةً عَذَابٌ مُسْتَقَرٌّ

Ва лақад саббаҳаҳум букратан њазāбу-м мустақир. 38.

38. Ва батаҳқиқ, ҳангоми оғози субҳ азобе ки бар онҳо муқаррар карда шуда буд, фуру рехт.

فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذِرِ

Фа зуқу њазāби ва нузур. 39.

39. Пас, (гуфтем): «Азобу тарсониданҳои Маро бичашед!».

Хитоби бо итоби Аллоҳ таъоло ба он бадбахтон аст, ки шумо сухани маро напазируфтед, ба фиристодаи Ман бовар накардед,

ба огоҳии расули Ман эътибор надодед, кибр варзидед, ба ботлоқи куфр ғарқ шудед ва ба бадтарин ва зишттарин гуноҳ даст задед. Пас, эй разилон, даҳшатноктарин азобро ба шумо фиристодам, меҳоҳед ё намеҳоҳед, онро бичашед!!!

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٤٠﴾

**Ва лақад яссарна-л-Қур-āна ли-з̣ зикри фа ҳал мим
муддакир. 40.**

**40. Ва ҳаройина, барои панд гирифтани Қуръонро осон гардонидем,
пас, оё касе ҳаст фикр кунаду панд гирад?**

Бори дигар тақрор омадани ин ояти пурмаъно дар ин сура ва дар охири ин қиссаҳо огоҳ месозад, ки эй инсонҳо, бо шунидани ин хабарҳои мардуми гузашта панд бигиред, огоҳ шавед, тафаккур кунед ва ин қиссаҳоро ҳамчун як дарси ибрат биомӯзед! Чунки Аллоҳ таъоло бори чаҳорум ин оятро тақрор намуда, мефармояд, ки Мо ин Қуръонро барои панд гирифтани ва ёдоварии қиссаҳои қавмҳои гузашта барои шумо эй мардум, осон гардонидем, оё аз байни шумо касе ҳаст, ки панд гирад? Оё касоне, ки олудаи чунин гуноҳонанд аз шунидани ин қиссаҳои ибратбахши Қуръонӣ ба худ намеоянд, тавба намекунанд? Баъзе аз муфасссирин гуфтаанд: «Тақрори ин оят ишора бар он мекунад, ки дурӯғ ҳисобидани ҳар пайғамбар омадани азоби илоҳиро тақозо дорад».

Дар ин ҷо қиссаи Лут (а) хотима ёфт ва ҳикояти Фиръавн оғоз мегардад:

وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النَّذْرُ ﴿٤١﴾

Ва лақад ҷāа āла Фиръавна-н-нузур. 41.

41. Ва ҳаройина, ба оли Фиръавн тарсонандагон омаданд.

Бо савганд оғоз ёфтани ин оят барои ин аст, ки ба ин қисса бо камоли диққат эътибор дода шавад. Зеро аломатҳои ибратбахши ин қисса хело бузург аст. Дар ҳақиқат ба Фиръавну қавмаш тарсонандаҳои (пайғамбарони) ӯ таъоло пай дар пай омадаанд, аммо онҳо ибрат нагирифтанд. Фиръавни лаъин дар худоношиносӣ ва сарпечӣ аз амри ӯ таъоло ва ҷоҳили назир надошт. Зеро барои ӯ аз сӯи Аллоҳ таъоло панддиҳандаву тарсонандаи зиёде омада буд, вале аз куфри хеш рӯйгардон нашуд. ӯ...

كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْنَاهُمْ أَخَذَ عَزِيزٌ مُّقْتَدِرٌ ﴿٤٢﴾

Каъзабу би айятина куллиҳа фа ахазнаҳум ахза Ёзизу-м муқтадир. 42.

42. Ҳама оятҳои Моро дурӯғ ҳисобиданд. Пас, Мо онҳоро дарғирифтем монанди дарғирифтани голибу пурқувват.

Тарсонандаҳои Аллоҳро, яъне Мӯсо ва Ҳорун (а)-ро он лаъин дурӯғ мешуморид. Мӯсо (а) муъҷизаҳои гуногуни Аллоҳ таъолоро ба Фиръавн нишон дод. Ин бадбахт ба ҳеҷ як аз онҳо бовар накард ва ҳамаашро дурӯғ ҳисобид. Чун дигар аз Фиръавн ва қавмаш умеди аз куфру залолат баргаштан намонда буд, азоби илоҳӣ ба онҳо муқаррар гардид. Аллоҳ таъоло онҳоро дар муқобили амалҳои бадашон дар дарё ғарқ намуд. Аллоҳ таъоло дар гирифтани ниҳоят бузургу ғолиб аст. Чун азоби ӯ таъоло бар касе ё бар қавме нозил гардад, ҳеҷ кас ва ҳеҷ чиз монеи азоб шуда натавонад. Фиръавну тобеъонашро чунон набуд сохт, ки дигар аз онҳо дар рӯи Замин ҳеҷ асаре боқӣ намонд.

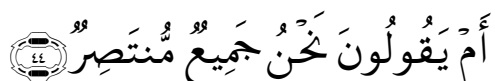
Ин ҷо қиссаи қавмҳои саркаш хотима ёфта, барои тарсу бим додани кофирони Макка саволҳои навбатӣ оғоз мешавад.

أَكْفَارُكُمْ خَيْرٌ مِّنْ أُولَٰئِكُمْ أَمْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ ﴿٤٣﴾

А-куффарукум хайру-м мин улъаикум ам лакум барбатун фи-з-зубур. 43.

43. Оё кофирони шумо аз ҷамоъати кофирони (гузаштаи) шумо беҳтаранд? Ё барои шумо ҳукми халосӣ дар китобҳои (самовии) пешин ҳаст, ки шумо дар амон ҳастед?

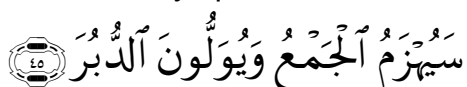
Аллоҳ таъоло ба куффори Қурайш хитоб карда мегӯяд, ки ай арабҳои куфрпеша, андеша намоед, магар кофирии шумо аз кофирии қавмҳои пешин, ба мисли қавми Од, Фиръавн, Самуд, Лут (а) ва Нӯҳ (а) беҳтару бартар аст? Оё шумо аз китобҳои пешини осмонӣ ягон амонномае дар даст доред, ки дидаву доништа ба дини ҳақ боварӣ надоред? Оё гумон мекунед, ки аз азоби мо дар амон мемонед? Шумо ягон қафлат доред, ки ин қадар ғафлатзадаед? Кофирони ҳозира аз гузашта чӣ бартарӣ доранд, ки бар гузаштаҳо азоб нозил мешудаасту бар ҳозираҳо не? Ба худ биед, ай арабҳои қурайшии ғафлатзадаи Макка!

Ам яқулуна наҳну ҷамъу-м мунтаҷир. 44.

44. Оё мегӯянд: «Мо ҷамоъати интиқомгиранда (и пурқувват) ҳастем?».

Ё гумон доред, ки нисбат ба кофирони ҳалокшудаи гузашта қуввату қудрати шумо бештар аст, ҳангоми зарурат ба ёрии ҳамдигар мешитобед, азобу мушкилиро аз ҳамдигар рафъ месозеду аз муҳолифонатон интиқом мегиред? Ҳаргиз! Аллоҳ таъоло дар радди андешаи мушрикони Макка мефармояд:

Саюҳзаму-л-ҷамъу ва юваллуна-д-дубур. 45.

45. Зуд аст, ки ин ҷамоъат шикаст хоҳанд ёфт ва пушт гардонида бигрезанд.

Ин оят яке аз пешгӯиҳои Қуръон ва яке аз муъҷизаҳои он аст. Ин пешгӯӣ дар ғазои (ҷанги) Бадр ва ҷанги Азҳоб тасдиқи худро ёфт. Худованд дар ояти мазкур мефармояд, ки ин ҷамоъаи ба қувваи хеш мағрургашта ба зудӣ шикаст хӯрда, пушт ба майдон намуда, фирор намоянд. Чуноне ки Имом Бухорӣ (раҳ) аз Абдуллоҳ ибни Аббос (р) ривоят кардаанд: «Рӯзи ғазои Бадр Расулulloҳ (с) дар хаймае қарор гирифта, дар талаби шикасти кофирон дуъоҳо мекарданд, хусусан ояти мазкурро меҳонданду аз Аллоҳ таъоло он аҳду ваъдаи кардашударо дархост мекарданд. Боз Расулulloҳ (с) ба мушти хок (ё ба зарфи об бошад), ояти мазкурро хонда, ба сӯи душман пошид, душманон ба шикаст афтода, рӯ ба гурез ниҳоданд. Ҳол он ки дар он набард душманон 950 нафар мубориз, 700 уштур, 100 аспӣ ҷангӣ ва хеле лавозим кифояи ҷангӣ доштанд. Аммо адади мусалмонон 313 нафар буд ва бо мадади Аллоҳ таъоло ба пирӯзӣ ноил гардиданд. Дар натиҷа аз мушрикони 50 нафар ба ҳалокат расид ва 70 нафари дигарашон асир афтод. Аз мусалмонон бошад, 14 нафар ба шаҳодат расид. Ёриву ваъдаи Аллоҳ таъоло амалӣ гашт ва муъҷизаи бузург ва тафсири ояти мазкур зоҳиру маълум гардид. Ҳол он ки ҳеҷ кас ба гӯшаи хотир оварда наметавонист, ки мушрикони бо ин қадар қувва ва сафи зиёдашон ба мағлубият дучор мегарданд.

Умар ибни Хаттоб (р) гуфтаанд: «Ман таъвил – маънои ояти мазкурро дар ҳамин ғазои Бадр фаҳмидам».

Ин азобу ҷазои дунявӣ буд, ки мушрикони, чуноне ки дар ояти баъдӣ омадааст, ба азоби ҳақиқии охират пайваст мекунонад.

بَلِ السَّاعَةِ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذْهَىٰ وَأَمْرٌ

Бали-с сѣъату мавъидухум ва-с-сѣъату адҳа ва амарр.46.

46. Балки қиёмат ваъдагоҳи онҳо аст. Ва қиёмат офати сахттару талхтар аст.

Дар ин дунё шикаст хӯрдану асир афтодан, пушти худро гардонда аз майдони набард фирор намудан дар назди азоби охират ҳеҷ аст. Шикасти ҳақиқии онҳо ҳангоми қиёмат зоҳир мегардад. Он гоҳ сахтиҳои он рӯзро бубинанд, дигар ҷои фирор надоранд, худро ба кучо мезананд? Азоби онҳо чӣ гуна хоҳад буд, дар ду ояти зерин ифода гардидааст.

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ

Инна-л-мучримина фи ғалали-в ва суъур. 47.

47. Албатта, ҷинояткорон дар гумроҳиву ҷаҳолат ва дар девонагианд.

Муфасссирон дар ин оят калимаи «суъур»-ро чун «оташ» тафсир кардаанд. Дар ин ҳол ояти мазкура чунин маъноро ба худ касб мекунад. Онон, ки мушрик (кофир) шуданд, пайғамбаронро итоат накарданд ва онҳоро бо сифатҳои бад мисли девона, сеҳргар, фитнагар ва ғайра номбар намуданд, ҷинояткоранд. Ҷинояткорон дар гумроҳӣ ва ҷаҳолат (нодонӣ)-анд. Макони онҳо дар оташи Ҷаҳаннам аст.

يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ ذُقُوا مَسَّ سَقَرٍ

Явма юсҳабӯна фи-н-Нāри љалā вучӯҳиҳим зӯқӯ масса сақар. 48.

48. Рӯзе, ки онҳо дар оташ бо рӯйҳояшон кашида шаванд, (гуфта шавад): «Таъми оташро бичашед».

Шахсоне, ки сифаташон дар оятҳои қаблӣ гузашт, аз бахту иқболи дунё бархӯрдоранд, ба сабаби маишати дунёи фонӣ чунон дар ғафлату ҷаҳолатанд, ки аз шунидани суханҳои ҳақ гӯё

гӯшҳояшон каранд. Онҳо мисли девонаанд, ки баду некро намефаҳманд. Агар онҳо тавба накунад, имон наоранд ва бо он сифатҳо аз олам гузаранд, бинобар мазмуни ояти мазкура дар қиёмат гирифтори азоби шадид мегарданд. Онҳо бо шарофатмандтарин аъзояшон, яъне бо рӯйҳояшон бо хорию залилӣ сӯи оташ кашида мешаванд. Боз барои дилкӯбиашон ба онҳо гуфта мешавад, ки шумо набудед, ки азоби Ҷаҳаннамро дурӯғ мешуморидед? Ҳарчанд аз мавҷудияти он шуморо огоҳ месохтанд, қабул намекардед? Акнун бубинед, ҳамин аст он Дӯзах, ки шумо онро афсона мепиндоштед, бичашед оташи ҷонгудоzi онро! Мехоҳед намехоҳед, ин подоши амали шумост! Акнун хоҳед донист гумроҳ кисту ҷоҳилу девона кист! Лекин афсӯс...

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ

Иннā кулла шай-ин халақнāху би қадар. 49.

49. Албатта, Мо ҳар чизро ба андозаи муқаррар пайдо кардем.

Дар ин оят калимаи «шайъ» ба маънои «чиз», «ҳодиса», «рӯйдод» истифода шудааст. Инчунин дар ин оят калимаи «биқадар» омадааст. Онро муфасссирон ду навъ шарҳ додаанд. Маънои якуми ин калима «қазову қадар» буда, маънои дуюмаш «миқдор» мебошад. Агар «биқадар» ба маънои «қадар» истифода шавад, маънои оят чунин фаҳмида мешавад: Аллоҳ таъоло ҳамаи чизро (ҳодисаро) пеш аз халқ карданаш (офариданаш) дар азал бо илми худ медонад.

Агар «биқадар» ба маънои «миқдор» истифода шавад, маънои оят чунин фаҳмида мешавад: Аллоҳ таъоло ҳамаи ашё (чизҳо) ва тамоми ҳодисаҳоро андозае муқаррар кардааст, ки аз он на кам шавад ва на зиёд. Инчунин вақти рӯйдоди ҳодиса на таъҷил пазирад ва на таъхир, яъне Худованд дар ояти мазкур мефармояд, ки албатта, Мо ҳама чизҳоро (ҳодисаҳоро) ба андозаи муқаррар офаридем. Ҳамаи онҳоро пеш аз офариниш дар азал бо илми худ медонем.

Агарчи ин оят кӯтоҳ бошад ҳам, маъноҳои зиёдери дарбар гирифтааст, ки он худ як муъҷиза аст. Муфасссирон дар ҳар замон вобаста ба дараҷаи тараққиёти илми давраи худ ин оятро шарҳу тафсир кардаанд. Ҳар қадар соҳаҳои гуногуни илм пеш мерафту ҷомеа тараққӣ мекард, илми калому тафсир низ пеш мерафт ва маънои ин оят васеътар ва равшантар мегашт. Бо назардошти фикрҳои баёншуда маънои ояти мазкур чунин шарҳ мегирад: Ҳар чӣ дар дунё ҳаст, аз тарафи Худованд офарида шудааст.

Масалан, Офтоб, Замин, инсон, наботот, элементҳои кимёвӣ, электронҳо ва ғайра. Сохти ин чизҳои офаридашуда, миқдори онҳо, сифат ва хосиятҳои онҳо низ аз тарафи Худованд офарида шудаанд. Худованд на танҳо ашёро (чизҳоро) офарид, балки қонунҳои мавҷудият ва муносибати онҳоро бо ҳамдигар низ офарид. Масалан, Замин дар мадори худ атрофи Офтоб давр мезанад, суръати ҳаракат, хати ҳаракат, самти ҳаракат мувофиқи қонунҳои аз тарафи Худованд муқарраршуда идора мешаванд. Қисме аз ин қонунҳоро инсоният кашф кардааст. Масалан, қонуни ҷозибай умумиҷаҳонӣ, қонуни таъсир ва акси таъсир ва ғайра. Дар айнаи ҳол қисми бисёре аз қонунҳо барои инсоният номаълуманд, вале онҳо мавҷуданд.

Мисоли дигар, ду атоми ҳидроген бо як атоми оксиген пайваست шуда, молекулаи об ҳосил мегардад. Худованд на танҳо оксигену ҳидрогенро офаридааст, балки қонуниятҳои бо ҳам пайваستшавии онҳоро (масалан валентнокии онҳоро) низ офаридааст. Минҷумла, тамоми сифатҳо ва хосиятҳои об низ, аз тарафи Худованд муайян (андоза) шудааст.

Мисоли дигар, Офтоб ба Замин аз рӯи меъёри муайян гармии худро равона месозад. Агар миқдори гармӣ аз ҳадди эътидол зиёд гардад, пиряхҳо об шуда, қисми зиёди хушкӣ зерӣ об мемонад ва баръакс, агар миқдори гармӣ аз ҳадди эътидол кам гардад, яқин аст, ки ҳама ҷо ях бибандад.

Акнун бигӯед! Ба ғайри Аллоҳ ба муайян кардани андозаи ашё кӣ қодир аст? Ҳеҷ кас!

Дар таркиби ҳаво (атмосфера)-и Замин газҳои оксиген ва карбон мавҷуданд. Инсон ҳангоми нафаскашӣ оксигенро қабул намуда, газӣ карбонро хориҷ менамояд. Растаниҳо баръакс, газӣ карбонро аз ҳаво истифода бурда, оксигенро хориҷ менамоянд. Инсоният ва олами растаниҳои рӯи Замин ба ҳамдигар лозиманд. Онҳо ба ҳамдигар хизмат мекунанд. Ба Худо қасам! Аз рӯи инсоф бигӯед! Ба ғайр аз Аллоҳ таъолои Доно ва Меҳрубон кӣ ба ин қадар дақиқ муайян кардани вазифа ва таносуби ашёҳо қодир аст? Ҳеҷ кас!

Агар инсон имрӯз боинсофона тафаккур кунад, ба хулоса меояд, ки тамоми кашфиёти илмҳои табиатшиносӣ далели раднашаванда ба ҳақ будани оятҳои Қуръони маҷиданд. Дар хотима як мисоле меорем, ки бе восита ба ҳуди мо тааллуқ дорад. Ҳар яки мо хуб медонем, ки аз синаи модарони худ шир хӯрда, калон шудаем. Аммо он шири модар чӣ гуна пайдо мешавад, чаро маҳз баъди таваллуди кӯдак пайдо мешавад ва дар таркиби худ чӣ гуна моддаҳо дорад, аз мову шумо андеша мехоҳад. Қабл аз

тавлид, ё дар рӯзҳои аввал аз пистони модар як моеъи зарду сафед ва тунук хориҷ мегардад. Ин моеъи ширмонанд барои кӯдакон бисёр нафъовар буда, онҳоро аз бисёр касалиҳо эмин медорад, зеро дар таркиби худ моддаҳои махсуси кимёвӣ дорад. Во аҷабо! Ин моеъи барои ҳар як инсон ба хосса ҳангоми туфулия зарурро аз синаи модар кӣ пайдо кард? Не, боз ҳам не! Онро на бединон ба вуҷуд овардаанду на ҳамақидаҳои онҳо, ки Аллохро инкор мекунанд. Худ қазовот кунед чун тифл ба дунё меояд, рӯзи дуюм ё сеюм омадани шир оғоз мегардад. Пайдошавии ширро магар модар худаш ташкил мекунад? Шири модар ҳар рӯз ба тадриҷ, ҳамзамон бо афзоиш ёфтани кӯдак зиёд мегардад ва пас аз як сол миқдори он ба 1 литру 500 гр. расиданаш мумкин аст. Илова бар ин, ба афзоиш ёфтани кӯдак, зиёд гаштани шир моддаҳои таркиби он низ, дигар гардида, афзун мегардад. Ба ғайри Аллоҳ таъоло, кӣ ин кору андозаро карда метавонад? Ҳеҷ кас!

Доир ба ин масоил чилд-чилд китобҳо навишта шудааст, ҳар кӣ аз рӯи инсоф онҳоро биёмӯзад, мусулмон нашуда илоҷ надорад.

Ҳалли масъалаи тақдир нисбат ба инсон боиси ихтилофи зиёд гаштааст.

Мувофиқи мазҳаби Имом Абӯ Ҳанифа (Имом Аъзам) ин масъала чунин ҳал дорад: Худованд инсонро офарид. Тақдири инсонро андоза кард. Роҳи нек ва бадро хабар дод. Ба инсон дар интиҳоби роҳи нек ё бад ихтиёри ҷузъӣ дод. Аллоҳ таъоло бо илми аъзамаш медонад, ки кадом инсон роҳи некро интиҳоб мекунад ва кадом инсон роҳи бадро интиҳоб мекунад.

Дар ҳамин ҷо ба шарҳи ин оят нуқта мегузorem, зеро яқин аст, ки Аллоҳ таъоло ҳар як чизро шаклу ҳаҷму рангу намуду ҳадду андоза (тақдир) кардааст. Тақдир баҳри бепоёнро мемонад. Ҳар қадар, ки аз тақдир зиёд баҳс шавад, инсон ҳамоно қадар рӯзи қиёмат масъул мешавад. Он чӣ ин ҷо овардем, қатрае аз баҳр буд. Барои ба тақдир имон овардан, ба Қуръон бояд рӯй овард! Олимтарини инсонҳо он шахсест, ки дар масъалаи қадар сукутро ихтиёр мекунад ва чуну чаро намегӯяд.

وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٠﴾

Ва мӓ амрунӓ иллӓ вӓҳидатун ка ламҳим би-л басар. 50.

50. Ва нест ҳукми Мо магар як калима (ки) монанди гардонидани як мижа задан.

Зимни ояти мазкур Аллоҳ таъоло мефармояд, ки иҷрои

фармони мо ва амалӣ шудани он аз мо ҳеҷ заҳмате талаб намехоҳад. Чун тасмим бигирем, бе ҳеҷ таъхир дарҳол онро амалӣ мегардонем. Меғӯем бош! Ба зудӣ мисли як мижа ба ҳам задан он амал бе таъхир иҷро мешавад. Ҳеҷ чиз монеъи амри Мо шуда наметавонад.

Ҳамчунин барпо шудани рӯзи қиёмат, дамидани рӯҳ (ҷон) дар пайкари инсонҳо ҳам, яке аз фармонҳои Аллоҳ таъоло аст, ки баъди амри Ӯ таъоло таъхирро напазирад. Агар Аллоҳ таъоло ҳалоки қавми мучримро тақдир карда бошад, ба ғайри як амри Ӯ таъоло чизи дигаре лозим нест.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاءَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿٥١﴾

Ва лақад аҳлакнā ашйāъакум фа ҳал мим мүддакир. 51.

51. Ва батаҳқиқ, Мо ҳамроҳон (амсол)-и шуморо ҳалок сохтем, пас, оё каси пандгиранда ҳаст?

Ояти мазкур ба гунаҳкорон, мушрикони кофирон хитоб намуда, тавачҷуҳашонро ба сарнавишти қавмҳои пешгузашта гардонида, хушдор медиҳад. Ба онҳо мефармояд, ки эй мучримон! Дар гузашта низ, қавмҳои мисли шумо аз роҳи дуруст ва сухани ҳақ сарпечикунанда буданд. Мо онҳоро ҳалок сохтем. Албатта, афроде, ки дар фасодкорӣ мисли қавмҳои онанд, ки бо дар натиҷаҳои офатҳо ҳалок шуданд, гӯянд, ки сарнавишти мо мисли сарнавишти онҳо нест. Дар ҷавоб ба таъкид метавон гуфт, ки онҳо ҳеҷ далеле надоранд. Аллоҳ таъоло дар охири ҳамин оят мефармояд, ки магар ҳеҷ касе нест аз миёни шумо, ки аз ҳалоки онҳо панду ибрат бигирад? Он гунаҳкорон ҳалоку нобуд шуданд, оё амалҳои онҳо низ, нобуд шуданд? Ояти зер инро эзоҳ медиҳад.

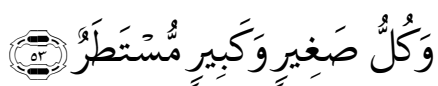
وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ ﴿٥٢﴾

Ва кулли шай-и фәълӯҳу фи-з зубур. 52.

52. Ва ҳар чизе ки онҳо карданд, дар номаи аъмол навишта шудааст.

Балки тамоми он амалҳои, ки мушрикони бар зарари пайғамбари Аллоҳ ва уммати ӯ (с) андеша намудаанд ба ҷо овардаанд, дар дафтари амалҳои онҳо сабт гардидааст ва назди фариштагон маҳфуз аст. Дар вақту соати муайян он дафтари аъмол дар пеши рӯяшон, то ин ки худ ҳукм кунанд, ниҳода мешавад.

Ин маъноро ояти зер ба таъкид эзоҳ мефармояд.

Ва куллу сағири-в ва кабири-м мустатар. 53.

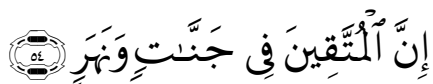
53. Ва ҳар (амали)хурду бузург дар он навишта шудааст.

Ҳар як амали хурду бузург бе истисно дар саҳифаҳои аъмол навишта шудааст. Мушрикони ва кофирони араб ин оятро шунида, дар тааҷҷуб меафтоданд ва меғуфтанд: «Сабти тамоми амалҳои инсон чӣ гуна имкон дорад?».

Дар замони мо компютерҳо ихтироъ шуданд. Дар хотираи компютер ҳазорҳо чилд китобро ҷой додани мумкин аст. Ҳол он ки ин асбоб маҳсули ақлу дасти инсон аст. Магар Аллоҳ таъоло, ки холиқи инсон аст, фариштаҳое офарида наметавонад, ки аъмоли ўро ба ҳисоб бигиранд? Албатта, метавонад.

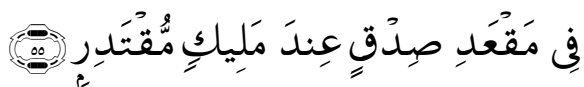
Имом Аҳмад ибни Ҳамбал ривоят кардааст, ки ҳазрати Расулуллоҳ (с) ба модари муъминон ҳазрати Оиша (р) фармуд: «Эй Оиша, аз гуноҳҳои хурд ҳам, ҳазар кун, албатта, аз тарафи Аллоҳ таъоло ҳисобкунандае ҳаст!».

Бинобар услубе, ки Қуръони маҷид дорад, зикри некону бадон пайи ҳам меояд. Дар оятҳои зерин ҳам, баъди зикри сарнавишти кофирони гунаҳкор ишораи кӯтоҳе бар сарнавишти парҳезгорон рафтааст.

Инна-л-муттақина фи ҷанна́ти-в ва наҳар. 54.

54. Ҳаройина, парҳезгорон дар бўстонҳо ва чашмасорон бошанд,

Фи мақъади сидқин ъинда Малики-м-Муқтадир. 55.

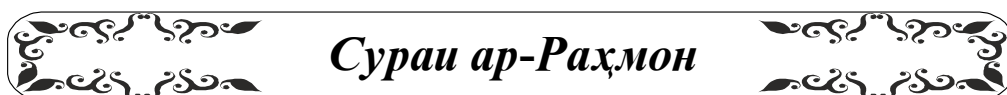
55. дар маҷлиси ростини (бас гиروми) назди Подшоҳи бар ҳама чиз тавоно нишастаанд.

Албатта, сухани Аллоҳ таъоло ҳақ аст. Парҳезгори боимон бо он сидқу ихлос ва бо он амалҳои солеҳе, ки дар дунё ба умеди фазли Аллоҳ таъоло ва бинобар ваъдаҳои Ў таъоло анҷом додаанд, дар боғҳои Ҷаннат макондоранд. Дар боғҳои Ҷаннат обҳои зулоли чашмаҳо ҷорианд. Инчунин он ҷо ҷӯйҳои асал, шир ва шарбатҳои гуногун мавҷуданд. Аз файзу баракати Худованд фазои боғҳои Ҷаннат озод ва фарахбахш аст. Он маконро «Дорул

карома» гӯянд, яъне ҷои ҳурматшудагон, ҷои эҳсони Парвардигор, ҷое, ки шахси он ҷо насибдошта ҳамеша розӣ аст, маконе, ки меҳмонпазироии Худованд аст. Он ҷо мақоми сидқ (ростин) аст. Ҳеҷ гуна ботилу беҳудагӣ дар он макон нест. Ҳама ашёи дар онҷобуда саросар ҳақ аст. Тамоми ваъдаҳои Худованд дар он ҷо сидқан ошкор гардад. Ин ҳама назди он Худовандест, ки Ё бузургу холиқи ҳамаи ашё ва бар ҳама чиз молику бар ҳама кор қодир аст.

Худоё, албатта, Ту молику қудратмандӣ, он чӣ бихоҳӣ, аз амрат воқеъ шавад. Омода соз моро дар дори дунё ва дар дори охират ва бош бар ҷониби мо, мабош бар зарари мо. Илоҳо, бидеҳ моро дар дунё хубӣ ва дар охират хубӣ, нигоҳ дор моро аз азоби нор!

Бинобар гуфти Ибни Касир ҳазрати Расулulloҳ (с) дар намози Иди Қурбон ва Рамазон сураҳои «Қоф» ва «Қамар»-ро мехонданд. **Поёни сураи «Қамар» ва лиллаҳил ҷамд.**

*Дар Мадина нозил шуда, 55-умин сураи Қуръон буда,
аз 78 оят иборат аст.*

Аввалан бигӯем, ки ин сура баёнгари неъматҳои моддӣ ва маънавии Худованд аст, ки барои бандагони Худ арзонӣ доштааст. Он ба муолиҷа ва тарбияи ақидаи исломӣ равона гардидааст. Фазилати ин сура бисёр бузург аст. Аз хамин ҷиҳат дар ҳадис ворид гардида, ки **«Ҳар чизеро арӯс аст ва арӯси Қуръон сураи «ар-Раҳмон» бошад»**. Яъне соддатар гӯем, дар зебӣ ин сура арӯсро монад. Нисбати макони нозил гардидани ин сура муфасссирон ду фикр доранд. Баъзе муфасссирон гуфтаанд, ки он дар Мадина нозил шудааст, баъзеи дигар гуфтаанд, ки он дар Макка нозил шудааст.

Сура бо ёдоварӣ ва зикри теъдоди неъматҳои зоҳирии Аллоҳ, ки аз ҳисоб берунанд, ибтидо меёбад. Аз ҷумла нахуст неъматҳои таълими Қуръонро ба инсон арза медорад. Баъдан, саҳифаҳои мавҷудро варақ зада, аз нишонаҳои бузургии Аллоҳ таъоло, ки таҳти шумор намебароянд, ба мисли осмони баланди бесутуну барқарор, Замини паҳновар, Офтоб, Моҳтоб, ситораҳои меваҳо ва зироати мавҷуда, ки ризқи олами башаранд, сухан мекунад. Дар